

deSingel

Internationale Kunstcampus

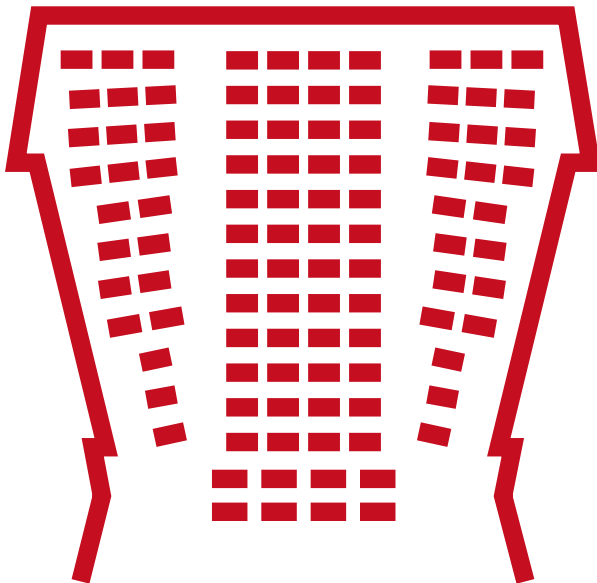
2008-2009

RODE ZAAL

**ROMEO CASTELLUCCI
SOCIETAS RAFFAELLO SANZIO
INFERNO**

VRIJ NAAR INFERNO UIT DIVINA
COMMEDIA VAN DANTE ALIGHIERI

met de steun van de Provincie Antwerpen

2008-2009 / THEATER

GUY CASSIERS . TONEELHUIS
VR 5, ZA 6, VR 12, ZA 13 SEPTEMBER 2008

PATRICE CHÉREAU
WO 17 SEPTEMBER 2008

JAN FABRE . TROUBLEYN
WO 1, DO 2, VR 3, ZA 4 OKTOBER 2008

JAN LAUWERS . NEEDCOMPANY
DO 9, VR 10, ZA 11 OKTOBER 2008

RICARDO BARTIS . SPORTIVO TEATRAL
WO 22, DO 23, VR 24, ZA 25 OKTOBER 2008

ARTHUR NAUZCYIEL
VR 9, ZA 10 JANUARI 2009

ROBERT WOODRUFF . TONEELGROEP AMSTERDAM
VR 23, ZA 24 JANUARI 2009

NATIONALE ACADEMIE VAN TIANJIN
VR 30, ZA 31 JANUARI 2009

JAN DECORTE . BLOET VZW & COMP. MARIUS
WO 4, DO 5, VR 6, ZA 7 FEBRUARI 2009

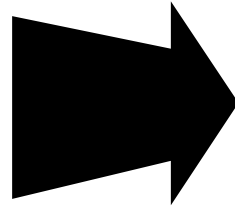
JAN FABRE . TROUBLEYN (LOCATIE: TROUBLEYN LABORATORIUM)
DO 12, VR 13, ZA 14, WO 18, DO 19, VR 20, ZA 21 FEBRUARI 2009

IVO VAN HOVE . TONEELGROEP AMSTERDAM
VR 20, ZA 21 MRT 2009

**ROMEO CASTELLUCCI . SOCIETAS RAFFAELLO SANZIO
WO 6, DO 7, VR 8, ZA 9 MEI 2009**

GUY CASSIERS & KRIS DEFOORT . LOD, TONEELHUIS & DE MUNT/LA
MONNAIE
WO 3, DO 4, VR 5 JUNI 2009

JEAN MICHEL BRUYÈRE . LFKS & EPIDEMIC
VR 12, ZA 13, ZO 14 JUNI 2009

ROMEO CASTELLUCCI SOCIETAS RAFFAELLO SANZIO INFERNO

VRIJ NAAR INFERNO UIT DIVINA COMMEDIA
VAN DANTE ALIGHIERI

Voor jullie,
acteurs van Societas Raffaello Sanzio,
die met ons gespeeld hebben
en niet meer zijn

gelieve uw GSM uit te schakelen

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.

Op www.desingel.be kan u uw visie, opinie, commentaar, appreciatie, ..
betreffende het programma van deSingel met andere toeschouwers delen.
Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.
Neemt u deel aan dit forum, dan maakt u meteen kans om tickets te winnen.

Bij elk concert worden cd's te koop aangeboden door 't KLAverVIER,
Kasteeldreef 6, Schilde, 03 384 29 70 > www.tklavervier.be

foyer de kunsthaven

enkel open bij avondvoorstellingen in rode en/of blauwe zaal
open vanaf 18.40 uur
kleine koude of warme gerechten te bestellen vóór 19.20 uur
broodjes tot net vóór aanvang van de voorstellingen en tijdens pauzes

Hotel Ramada Plaza Antwerp (Desguinlei 94, achterzijde torengedouw ING)

- ▶ Restaurant HUGO's at Ramada Plaza Antwerp
open van 18.30 tot 22.30 uur
- ▶ Gozo-bar
open van 10 uur tot 1 uur, uitgebreide snacks tot 23 uur
deSingelaanbod: tweede drankje gratis bij afgifte van uw toegangsticket

Reclamepanelen omringen de bouwwerf van deSingel. De plaatsing van deze
panelen levert extra middelen op om de bouwkosten te financieren. De toelating voor
het plaatsen van de advertentiepanelen geldt voor de periode van de bouwwerken.
Wij hopen op uw begrip.

regie, scenografie, licht, kostuums **Romeo Castellucci** muziek* **Scott Gibbons** choreografie **Cindy Van Acker en Romeo Castellucci** assistentie choreografie **Tamara Bacci** assistentie scenografie **Giacomo Strada** sculpturen, mechanismen **Istvan Zimmermann en Giovanna Amoroso** met **Alessandro Cafiso, Maria Luisa Cantarelli, Elia Corbara, Silvia Costa, Sara Dal Corso, Manola Maiani, Luca Nava, Gianni Plazzi, Stefano Questorio, Silvano Voltolina** en zestig figuranten **Annaars Jelle, Azizov Nella, Boers Hans, Boers Tim, Broos Kim, Camps Andréa, Crols Evert, Crols Oskar Billie, De Bot Anemie, De Kuyffer Eric, De Leeuw Mattias, Delanghe Eric, De Mulder Charlotte, De Roeck Peter, De Roover Katrien, De Rycker Jasper, De Rycker Mira, Duijvestein Marijn, Embrechts Bart, Felga Céline, Franken Ronny, Frédérique Galo, Genbrugge Karien, Goeteyn Bart, Govaerts Karen, Groffen Julia, Gysels Annemie, Haagdoorens Fedja, Janssens Staf, Joppen Ward, Joris Saskia, Keersmaekers Flore, Korée Wilrycx, Kris Maria-Karel, Lamrabat Mohamed, Lelièvre Julie, Lemm Adriaan, Lombaerts An, Mariam Yacobi, Matthesen Greet, Mendes Jorge Luiz, Neyens Luka Las, Nusselder Berdine, Oorts Stefan, Raes Koen, Seghers Luc, Seghers Marc, Snijders Sabeth, Spie Merlin, Stevens Jozefien, Thielemans Zoë, Vaeck Ferre, Van Jole Gwendolin, Van Landeghem Mitch, Van Dyck Patrick, Vanreusel Ruth, Van Pee Eric, Verleysen Joachim, Vermeyen Herman, Viaene Paul, Wilrycx Chiorama** technische coördinatie van decor **Salvo Di Martina** podiumregie **Viviana Rella, Fatmir Gioka, Giorgio Ritucci** assistentie lichtstelsel **Andrea Berselli** lichtregie **Giacomo Gorini, Luciano Trebbi** geluidsregie **Matteo Braglia** kleedster **Marion Gizard en Giulia Campolmi** realisatie, research kostuums **Gabriella Battistini, Marion Gizard** snit, accessoires, pruiken **Carmen Castellucci** taxidermie **Agostino Navone** aerostatica **realizzazione di traverso** realisatie mechanische objecten **Carpenteria metallica M.V** productieleiding **Cosetta Nicolini** organisatie tournee **Gilda Biasini, Silvia Bottiroli, Benedetta Briglia, Valentina Bertolino** assistentie **Alba Pedrini** administratie **Michela Medri, Elisa Bruno, Simona Barducci** consulting & planning **Massimiliano Coli, Skupa srl**

* De muziek voor Inferno is gemaakt met de stemmen van Rogers Covey-Crump, Scott Gibbons, David James, Gordon Jones, John Potter / menselijke resten (beenderen, vlees, sappen), sjofer, timbales, piano, kreten, electric voice phenomena (E.V.P), elektrische boogo, haren / Ze omvat eveneens een interventie op 'Spiegel im Spiegel' van Arvo Pärt (1935) en een interventie op 'Viderunt Omnes' van Perotinus (1160-1230) uitgevoerd door het Hilliard Ensemble (cd 'Perotin and the Ars Antiqua' (COR16046)) / Met dank van Scott Gibbons aan het Hilliard Ensemble voor zijn medewerking

coproductie **deSingel, Festival d'Avignon, Le Maillon-Théâtre de Strasbourg, Théâtre Auditorium de Poitiers-Scène Nationale, Opéra de Dijon; barbicanbite09 London (Spill Festival 2009), Kunstenfestivaldesarts (Brussel), De Munt/La Monnaie (Bruxelles), Athens Festival, UCLA Live / Los Angeles, La Bâtie-Festival de Genève, Emilia Romagna Teatro Fondazione (Modena), Nam June Paik Art Center/Gyeonggi-do (Korea), Vilnius - European Capital of Culture 09, Vilnius International Theatre Festival Sirenos, Cankarjev dom (Ljubljana), F/T 09 Tokyo International Arts Festival**

met de steun van **het Italiaans ministerie voor Patrimonium en Culturele Zaken, regio Emilia Romagna, stad Cesena, Programma Cultuur (2007-2013) van de Europese Unie**

De voorstelling duurt ongeveer **1 uur 30 minuten**.
Redactie programmaboekje **deSingel**

INTERNATIONAAL SYMPOSIUM

ZA 9 MEI 2009 / 11 > 17 UUR / FOYER DE KUNSTHAVEN / GRATIS

 ZIE ACHTERAAN DIT BOEKJE

FILMVERTONING ZO 10 MEI / 14 UUR / KLEINE ZAAL / GRATIS

INFERNO, PURGATORIO, PARADISO van Romeo Castellucci (Arte)

duur 3 uur 20 min. met bonus: twee interviews van telkens 10 min.
originele versie in het **Frans** met **Engelse ondertitels**

© Luca Del Pia

De articulatie van de term iconoclasme (of beeldenstorm) betekent meer dan alleen maar een destructieve intentie ten opzichte van een beeld. De geboorte en de groei van een voorstelling door een iconoclastische kunstenaar is niet een tekst die moet geanalyseerd of conceptueel onderzocht worden. De iconoclastische voorstelling komt voort uit een impuls. De beschouwing en de interpretatie komen daarna. Woorden zijn de stem, nodig voor het overbrengen van de primaire impuls, niet de focus van het theatrale onderzoek.

Societas Raffaello Sanzio

IK HEB IETS TE ZEGGEN

DOOR ROMEO CASTELLUCCI

Het theater dat ik zoek en dat ik beoefen is nooit een lezing of een commentaar op wat reeds bestaat. Ik zoek een complete aanwezigheid, ik zoek krachtlijnen vertrekkend vanuit de stof, en daarmee beweeg ik de hefboom van de emoties doorheen de beelden die in tijd en ruimte voortvloeien uit de stof. Het zijn geen beelden die door mij gecreëerd worden. Ik ga mijn weg in de hoop dat de beelden uiteindelijk mij vinden. Me laten overweldigen is voor mij een vorm van garantie.

'La Divina Commedia' is een onmogelijk project, zoveel is duidelijk. De grootsheid van het boek overstijgt de literatuur, en - theatraal gesproken - het doet je zot draaien. Maar het is juist doorheen het onmogelijke dat ik alle mogelijkheden kan bereiken. Ja, al het mogelijke kan vorm krijgen en kan mij de volledige vrijheid bieden in de delicate vorm van de vergissing, ché la diritta via era smarrita - daar ik van het goede pad was afgeweken. Maar de vergissing put haar kracht uit de verhouding tot de banden van een wet die ze tegenkomt, van een universeel erkende limiet. Kracht zonder wet kent geen vorm, doch slechts intensiteit en duur. Vandaag is de limiet, voor mij, 'De Goddelijke Komедie'.

Dante zijn, in deze zin. Zijn attitude aannemen als bij het begin van een reis naar het onbekende. Het werk uitspreken alsof het nooit neergeschreven werd, maar gesproken. Deze verantwoordelijkheid op zich nemen: zich totaal durven bloot te geven aan het ridicule. De opgave Dante te doen, Dante te zijn en niet zijn werk.

De reis begint met de idee van de zonde – la selva oscura / het duister woud – van de kunstenaar. En wat zou de zonde of de val van de kunstenaar zijn? Zijn werk? Betekent een werk maken zich verliezen in de duisternis? Of duisternis produceren? Leidt deze duisternis naar het licht? En hoe dan, zo dat waar is? Waarom bevindt Dante zich, bij het begin van zijn reis, midden in een donker bos? Zomaar... zonder enige reden... zonder dat we er iets van weten...

Een punt zonder enige verantwoording. Het vertrekpunt van elk kunstwerk: er is geen enkel motief.

De noodzaak om zich vandaag te verdiepen in het domein van deze woorden:

Inferno. Purgatorio. Paradiso. – Hel. Vagevuur. Paradijs.

Wat willen, vandaag de dag, deze woorden van mij – van jou?

Waar houden ze zich overdag verscholen?

Waar is de hel? En waar, en wat is het vagevuur om vier uur 's middags op zomaar een zondag? En waar is het paradijs in de kamer van elke minuut?

Waarom lijken ze reeds een oordeel te zijn? En wat lijken ze te willen oordelen? Onze levens van eenzaamheid of die van de soort? Het falen, of het gebed, van mij als kunstenaar en als mens? Ofwel van jou, toeschouwer, in de recente politieke en religieuze rol die vandaag tekenend is voor ons dagelijks disfunctioneel bestaan: de ganse dag toeschouwer zijn – in de praktijk reeds een helse veroordeling.

Uit: dossier Societas Raffaello Sanzio (vertaling Frans Redant)

© Luca Del Pia

Dat is de hel. Dat is de ervaring van de kunst. De terreur begint bezit te nemen van de auteur zelf van de Commedia, van de kunstenaar die besprongen wordt door de schimmen van de poëzie, hem aanvloegend als honden ...

OVER INFERNO

DOOR ROMEO CASTELLUCCI

Deze Inferno beleefde zijn creatie op het grote openluchttoneel van de Cour d'Honneur du Palais des Papes in Avignon, uitgerekend de Stoel van Clemens V, de eerste Franse paus over wie Dante het heeft in zijn Inferno. De ontredde van individuen en van de massa, en de fragmentatie van de acties die de montering vereist, komen voort uit het feit dat Dante verdwaald is in de duisternis. Totdat Vergilius, in plaats van hem uit het woud te leiden door het lichtschijnsel te volgen, hem aanzet om de tegenovergestelde weg te volgen, d.w.z. nog meer in de duisternis te treden. Dat is de hel. Dat is de ervaring van de kunst. De terreur begint bezit te nemen van de auteur zelf van de Commedia, van de kunstenaar die besprongen wordt door de schimmen van de poëzie, hem aanvliegend als honden. De taal zou willen zaaien en de woestijn van de zingeving vruchtbaar maken met de betekenissen van de woorden, maar deze ketsen en keren terug naar deze bron die slechts zichzelf en voor zichzelf kan bevoelen. Dat is de hel van de kunst.

De verwarring van Dante wordt groter met de toename van verschijningen die hem voor de ogen glijden en met het horen van talloze onbegrijpelijke woorden. Alles is gebroken en niet meer samen te voegen, als een voorwerp dat in duizend stukken op de grond valt. De val is nog een terugkerend element in Inferno, minder verwijzend naar moreel verval, dan getuigend van de totale uitputting van het levend wezen, de pijn van het zijn. Gekromd op de grond liggen is de nieuwe positie van de mens: zijn horizon is verbrijzeld en zijn blik wordt ook vertroebeld door een nevel die in de lichamen dringt, die de leegte overdraagt van wie er door is gegrepen.

De encenering van Inferno is een groepsportret van mensen. Het is een mise-en-scène waarin onze relaties tot anderen vorm krijgen, ofwel vanuit teveel vervreemding of vanuit teveel saamenhorigheid.

De emotionele sfeer van dit Inferno werd geboren uit cirkels van verbeelding over tot nog toe ondenkbaar lijden en over nooit begane zonden. Het materiaal van Dantes Inferno is de ganse mensheid, een zang van verlatenheid en eenzaamheid: nostalgie naar een leven dat nooit geleefd is. Dit Inferno omarmt het volle leven, en zijn beide vormen van deelgenoot-

© Luca Del Pia

zijn (van het leven en van de dood).

De hel is het leven. Het zou een leven kunnen zijn na onze wereld, maar voorlopig is het ongetwijfeld het dagelijks leven. Je eigen dagelijks leven te zien als een voorstelling waarbij jijzelf een toeschouwer bent: dit heet eenzaamheid.

Uit: dossier Societas Raffaello Sanzio (vertaling Frans Redant)

WERELDEN CREËREN DOOR NICHOLAS RIDOUT

Wat veel toeschouwers in al deze werken opvalt, in het begin althans, is de intensiteit en de kracht van visuele beelden: een beukende stormram die in het donker over het toneel zwaait (Giulio Cesare), een machine die zwarte verf spuit over een smetteloos wit neoklassiek interieur (Il Combattimento), of een meisje in een konijnenpak dat een stel ingewanden beschrijft dat achter haar is opgehangen (Genesi). Doch reeds wanneer we deze 'beelden' trachten te benoemen, worden ze veel meer dan louter visuele creaties. Daar picturale schoonheid en compositie een rol spelen in het theater, doen ze dat ook binnen een dramaturgie waarin klank, zijn ritmes en de ritmes van interactie (tussen klank, beeld, lichaam) de ervaring maken tot wat ze is. Veeleer dan beelden te produceren, creëert dit theater dus werelden.

(...)

Klank is wellicht één van de sleutelementen van dit theater; en sinds 'Il Combattimento' (2000) werd voor tal van producties van het gezelschap een beroep gedaan op componist Scott Gibbons, voornamelijk in de driejarige cyclus van 11 episodes van tragisch theater, Tragedia Endogonia (2000-2004). In Tragedia Endogonia werden hele werelden telkens opnieuw gecreëerd, waarbij in elke episode, mythische, religieuze en historische personages ten tonele werden gevoerd in een vreemde vermenigving van in elkaar grijpende universums, waarin de klank van de menselijke stem - voortdurend bewerkt en vervreemd - in alle ruimtes tussen de beelden drong en uitdeinde, ze aldus optillend en opstuwend naar nieuwe interpretatiemogelijkheden.

Het terugkeren van personages en beelden uit geheugen, iconografie en verbeelding van Europa – Jezus, Mussolini, de sfinx – ieder van hen vreemd getransformeerd en met gewijzigde bedoeling, mondde uit in een afrondende episode in de thuisstad van het gezelschap, Cesena, waarbij een extreem gedetailleerd scenisch realisme als het ware tevoorschijn sprong als de meest radicale voorstellingstechniek. De wereld was gemaakt uit de dingen dezer wereld (zoals steeds het geval in het theater). De wereld was zo verschrikkelijk en verleidelijk als de wereld die we beleven in onszelf, en daar gebeurden afschuwelijke dingen: zoals de ontvoering en het vermoorden van een kind dat bij bedtijd net zijn stripverhaaltje aan het lezen was.

Hier, toen, beleefden we een belichaming van wat in een voorstelling het maken van een wereld heet. Het was alsof de knaap, de lezer/toeschouwer doorheen de bladzijde van zijn stripverhaal binnentrad in een parallelle ruimte van doodsdreiging. Door de voorstelling (de woorden en de beelden) te nemen voor het 'echte ding', riskeerde hij zijn leven, en verloor. Zo is hij bezeten door de andere wereld; geroofd misschien door een toverfee, en gekidnapt door een bende filmgangsters; schreiend achtergelaten in een regenachtig woud met de koplampen van de auto's van zijn moordenaars schijnend door de druipende bomen.

Wanneer het werkt zoals dit, dan bevestigt het theater van de Societas Raffaello Sanzio tegelijk de overtuiging van de toeschouwer dat dit inderdaad de wereld is, terwijl dezelfde toeschouwer uitgenodigd wordt om welwetend deelachtig te zijn aan het produceren ervan. We zien onszelf gewillig bezwijken, geestdriftig zelfs, voor de verlokkingen en valstrikken van de imitatie, die natuurlijk ook de verleidingen en verrukkingen zijn van de verbeelding.

Een klein wonder – hoewel wonderlijk genoeg – is dat het jongste werk van dit opmerkelijk gezelschap, op zijn eigen manier vorm geeft aan deze drie grote werelden van de dichter van Toscane: Inferno, Purgatorio, Paradiso. Ook hier zit de toeschouwer midden in het hart van het werk. Afdalend in de hel, wordt de dichter (we mogen hem Dante noemen) geleid op een spectaculaire expeditie waarin vertrouwde taferelen, verhalen en personages uit zijn eigen wereld opnieuw verschijnen, getransmuteerd door het oordeel gods in aanblikken van lijden en verlies, getransformeerd in getheatraliseerde beelden van hun eigen leven. Dante daalt af, net als het onbemande ruimtetuig Pioneer, in werelden van waaruit hij miraculeus, en tegen de logica van tijd, geschiedenis en sterfelijkheid in, aan ons verslag uitbrengt over onze toekomst. Een toekomst die heden is geworden. De opgave, de taak voor de toeschouwer wordt doorgetrokken in deze jongste regie, zodat wij het zijn die gelast worden om dergelijke beelden te consumeren, niet zozeer met de verantwoordelijkheid om getuige te zijn van de consequenties van menselijke passies, maar van de consequenties van onze eigen passie. Wanneer we dergelijke dingen zien en horen, hoe voelen we ons dan?

© Luca Del Pia

Toeschouwers en hun relatie tot het beeld of de wereld, zijn een rijke bron van scenisch materiaal geweest in het recente werk van het gezelschap. Van in het prille begin van *Tragedia Endogonia*, toen de toeschouwers te hoop liepen in Cesena voor *C.#01*, konden die niet anders dan hun eigen wazige bedenkingen maken in de gouden doos waarin de actie van de eerste episode zich afspeelde; de toeschouwers, of hun collectieve vorm, het publiek, bleef opdagen. Soms werden we gesommeerd met een streng bevel, gemaand om ermee te stoppen, dit toeschouwen op te geven. In Rome en in Londen fluisterden of blaften stemmen 'Niet kijken! Niet kijken!' wanneer lichtflitsen delen van het toneel simultaan verlichtten en onze blik belemmerden. In Londen verschenen ze (jij) tussen de dramatis personae, samen met de centrale figuur van de episode, vertolkt door Francesca Proia, en vermeld in het programma als 'Jijzelf'. In één van de twee delen van de episode in Marseille – een diptiek – was de enige menselijke figuur een vrouw die tegen het einde van het stuk vanuit de zaal opkwam, en staarde in een bewegend beeld dat slechts uit licht bestond. In Straatsburg begon de voorstelling met de aankomst van een buslading burgers/toeschouwers, die zich buiten het theater (zichtbaar door een glazen wand) opstelden als een publiek, en ons naar hen lieten kijken terwijl zij keken naar Hitchcocks *Psycho*, geprojecteerd op de muur achter hen. Dit gaat over jou.

Het gaat niet alleen om de beelden, of zelfs de woorden. Het gaat erom waarheen ze je voeren, waar ze je plaatsen, en wat je ervaring – je beleven van de wereld – doet met 'gij allen die hier binnentreedt'.

Nicholas Ridout doceert aan het departement drama van Queen Mary University of London en was samen met Claudio Castellucci, Romeo Castellucci, Chiara Guidi en Joe Kelleher co-auteur van *The Theatre of Societas Raffaello Sanzio* (London and New York, Routledge, 2007).

Uit: dossier *Societas Raffaello Sanzio* (vertaling Frans Redant)

HEL, VAGEVUUR, PARADIJS

OOG IN OOG MET EEN MEESTERWERK (?)

DOOR PIERSANDRA DI MATTEO

Romeo Castellucci besluit doorheen De Goddelijke Komedie te lopen, en hij komt Dante tegen. De dichter als personage. Hij is een tussenpersoon om het meesterwerk achter zich te laten daar waar het ontsnapt aan een erudiete, actualiserende, narratieve voorstelling van de *Cantico*. Wat er gedaan kan worden, is de brede krachtlijnen van Dantes werk te ontbinden om ze opnieuw samen te voegen, als het ware buiten een galactische leegte, in de ruimte van een creatie die zich presenteert met het risico ridicuul te zijn. Het blijft een recht van ingreep. Zodoende wordt een plek afgebakend waar agens en auctor zich weerspiegelen in het IK, daarbij voortdurend verschuivingen creërend tussen oog en blik: wie is bekeken? Wie is de kijker?

(...)

Een lichte sfeer van terreur hangt over het podium van *Inferno*. Het is een ruimte die onophoudelijk verzacht wordt door enige atavistische mildheid. Nergens geeft de voorstelling toe aan de verleiding om het historisch concept van het kwaad, of de notie van zonde uit te diepen. Geen angst of ontmoediging tegenover de zondige broosheid van de menselijke natuur. *Inferno* keert zich af van de orthodoxe lijn die in Dante de kampioen wil zien van het geloof, stoelend op de Schrift, op scholastieke doctrine, op thomistische kosmologie.

Vreemde, zoniet tegenstrijdige signalen worden uitgestuurd wanneer een vermoeden rijst van schuld, wars van enige vergelding. De infernale horizon combineert modellen, symbolisch van karakter, die afwijken van de ongreepbare en magistrale verbeeldingswereld van Dante. Het toneel wordt constant bedreigd door poëzie die het beeld bekekt in zijn filologische, allegorische en figuurlijke betekenis. En tenslotte lijkt de ultieme referentie niet daar, in 'La Commedia' te liggen, maar in de positie van de kunstenaar tegenover het werk, tegenover iets dat gecreëerd is, iets menselijk, maar niet goddelijk.

Het vertrekpunt van Romeo Castellucci voor 'Inferno' ligt in de verwarring van de kunstenaar. Dante bevindt zich in het woud. Alles is echt gebeurd

© Luca Del Pia

in fictie. De kunstenaar van vlees en bloed is deze weg gegaan en heeft hem beleefd. In het begin is er dus dit schrikken, iets onwillekeurig, verrassends, een zich ongerust en zelfs onrustwekkend afvragen, plotsklaps opkomend, een moment van vage schroom dat de auteur moet aanvaarden, en waaraan hij een verklaring wenst te geven.

Maar om uit deze verwarring uit te komen, moet men verdwalen in de duisternis, de zichtbare materie trotseren, het architecturale landschap die het omgeeft tot leven brengen, en zich vergewissen van de mogelijkheden wanneer de stof zelf definitief de bovenhand lijkt te nemen. De artifex wordt opgejaagd als het wild in een jachtpartij van Paolo Ucello. Gestikt in de stalen strop van een geaccidenteerd en uitgebrand voertuig. Vastgepind in de repetitieve serialiteit van fotoflitsen en iconen. Voor de kunstenaar bestaat geen oordeel of verlossing: de hel - dat is deel uitmaken van de voorstelling. IK JIJ WIJ JULLIE. Een persoonsverwisseling. Een migratie van voornaamwoorden, als een reis naar de hel.

Piersandra Di Matteo is kunstcriticus en theateronderzoeker aan het Dipartimento di Musica e Spettacolo van de Universiteit van Bologna, vooral over hedendaags theater. Ze publiceert in de belangrijkste theatertijdschriften.

Uit: dossier Societas Raffaello Sanzio (vertaling Frans Redant)

HET GELUK DE DIVINA COMMEDIA TE LEZEN DOOR PIET DE MOOR

Natuurlijk was Dante (1265-1321), de schepper van de Divina Commedia, een kind van zijn tijd. Maar juist door het schrijven van de Goddelijke Komедie, die de actualiteit opzooog als een spons, demonstreerde de Florentijn hoe hij zijn tijdperk politiek, maatschappelijk en intellectueel had overstegen. Het was in Dantes tijd niet vanzelfsprekend om de scheiding van kerk en staat te bepleiten, om op te komen voor de verankering van het recht als voornaamste basis van maatschappelijke ordening, laat staan om tirannieke heersers en op wereldlijke macht beluste pausen te verbannen naar de hel, ook al was die nog zo fictief. Maar leven en werk van Dante zijn een onafgebroken pleidooi voor zo'n nieuwe staatsinrichting. Dante koesterde een religieuze verering voor de idee van het recht. In de politiek was hij een voorstander van het seculiere gezag, dat voor de schrijver belichaamd werd in de persoon van een keizer (Hendrik VIII) die, gebonden door dat recht, over heel Europa zou regeren om zo het geluk van de mensen te bevorderen. Maar om die nieuwe ideeën in te kleden, maakte Dante in zijn Commedia gebruik van beelden die al lang bestonden en die iedereen in zijn tijd begreep. In de omgang met die tradities was Dante echter bijzonder onconventioneel. In Dantes Paradijs wordt ook gehaat, en zelfs in de Hel bestaat liefde. Dat was nieuw, en modern. Dat was een bewijs van Dantes ondogmatische manier van denken en een getuigenis van zijn authentieke gevoelens die meer dan eens in conflict kwamen met zijn godsdienstige overtuigingen. In zijn essay Dante, de onontkoombare (2006), heeft de Albanese schrijver en Dantebewonderaar Ismail Kadare terecht opgemerkt dat de drie delen van Dantes gedicht – Hel, Louteringsberg en Paradijs - de drie 'staten' zijn waarin wij allemaal simultaan verkeren, altijd en overal.

Dante is vaak toornig en onverzoenlijk, dat blijkt ook uit zijn oeuvre. Als hij een diplomaat was geweest, had hij zijn 'Commedia' nooit kunnen schrijven. Zijn impulsiviteit was ook een onvervreemdbaar deel van zijn artistieke temperament. Hij was opvliegend en cholерiek, maar ook rechtvaardig, gevoelig en ontvankelijk voor het menselijke streven naar geluk. Zijn religiositeit lag in het verlengde van zijn nieuwsgierigheid. Hij was ervan overtuigd dat het gebruik van de rede en het zoeken naar de waarheid bronnen van grote vreugde zijn. Centraal staat zijn geloof in de vrije wil, die voor Dante de essentie is van het menselijk bestaan. In de 16e zang

van de Louteringsberg verwerpt de Florentijn het denkbeeld dat alles in de sterren geschreven staat. De treurige consequentie van het determinisme zou er dan volgens Dante zo uitzien:

U zou niet blij zijn om een goede daad,

En ook het kwade zou niet zwaar meer wegen.

In zijn essay 'Divina Commedia' (1980) heeft de Argentijnse schrijver Jorge Luis Borges iedereen aangespoord om het meesterwerk van Dante te lezen. 'Waarom ons het geluk onthouden dat het lezen van de Commedia betekent? Bovendien gaat het niet om moeilijke lectuur. Moeilijk is wat zich achter de lectuur bevindt: de meningen, de discussies; maar het boek op zich is kristalhelder.' Van zichzelf heeft Borges in dit verband gezegd dat hij een hedonistische lezer is, en voor zo iemand valt er in de Divina Commedia – zeker voor wie haar in het Italiaans kan lezen – oneindig veel te genieten. Borges benadert Dante op een onbevangen manier. Met genoeg vertelt hij hoe hij de Divina Commedia in Buenos Aires las tijdens de lange en langzame tramreizen naar en van zijn werk. Geen wonder dat mijn kennismaking met Borges' opstel mijn drempel tot Dantes meesterwerk drastisch verlaagde: een boek dat je in de tram kon lezen, kon onmogelijk zo gecompliceerd zijn als zijn reputatie liet vrezen. Dat klopte. Toen ik de Divina Commedia begon te lezen, was ik meteen in de ban van de toon waarin de ik-verteller, die niemand minder dan Dante is, in de eerste zang van de Hel zijn angst uitdrukt en overwint als hij de nacht en het donkere woud achter zich laat en het licht ontwaart:

Zoals een man die, door de zee gespaard,

Zich hijst aan land en onder diepe zuchten

Omziet en naar het dreigend water staart,

Zo bleef mijn beest nog de gevaren duchten,

Terwijl ik omkeek naar de plaats waaraan

Geen sterveling ooit levend kon ontvluchten.

Uit: Knack, 8 april 2009, p. 74

Romeo Castellucci

Geboren in 1960 in Cesena. Liep er landbouwhogeschool voor hij scenografie en schilderkunst ging studeren aan de Academie voor Schone Kunsten van Bologna. Op zijn twintigste debuteerde hij als theaterregisseur, en het jaar daarop, in 1981, stichtte hij samen met Claudia Castellucci en Chiara Guidi, de Societas Raffaello Sanzio. Begin van de jaren tachtig verdeelde hij zijn tijd tussen theater en schilderen.

Sindsdien was hij betrokken bij de montering van tal van producties als auteur, regisseur, decor-, licht-, klank- en kostuumontwerper. In Italië en in zoveel landen ter wereld verwierf hij faam als schepper van een nieuw theater, gebaseerd op een totaliteit van de kunsten en gericht op integrale perceptie. Hij is de auteur van tal van essays over dramaturgie, en vele daarvan vertrekken vanuit zijn persoonlijke theaterervaringen. De dramatische lijnen van zijn voorstellingen luisteren niet naar literaire canons - complex en visueel zeer rijk als ze zijn. Zijn bedoeling is een taal te ontwikkelen die over de hele wereld te begrijpen is, net als de taal van muziek, beeldhouwkunst, schilderkunst en architectuur.

Romeo Castellucci was co-auteur van een aantal werken over dramaturgie; o.m. *Il teatro della Societas Raffaello Sanzio* (1992), *Epopoea della Polvere* (2001), *Les Pèlerins de la matière* (2001), *Epitaph* (2005).

Romeo Castellucci werd gevraagd als regisseur van het theaterprogramma van de 37e Biënnale van Venetië. Onder de titel *Pompei - il romanzo della cenere* ('de roman van de asse'), herdefinieerde hij het probleem van de voorstelling; de rol van de toeschouwer werd opnieuw bekeken, en er werd een opening geslagen naar nieuwe theatervormen die niet passen in het traditionele beeld. In 2008 werd hij gastcurator van het 62e Festival van Avignon, waar hij *Inferno*, *Purgatorio*, *Paradiso* presenteerde.

In deSingel werden reeds vijf voorstellingen van Romeo Castellucci en Societas Raffaello Sanzio getoond: *Genesi, from the museum of sleep* (1999), *Voyage au bout de la nuit* (1999), *Tragedia Endogonia*, episodes B.#03 Berlin (2002) en P.#06 Paris (2003) en *Hey Girl!* (2006).

INTERNATIONAAL SYMPOSIUM

ZA 9 MEI 2009 11 > 17 UUR / FOYER DE KUNSTHAVEN

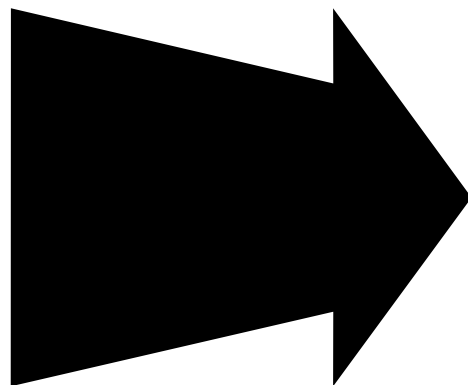
INCL. 1 LUNCHPAUZE EN 1 KOFFIEPAUZE

GRATIS VOOR STUDENTEN EN GEÏNTERESSEERD PUBLIEK

SPREEKTAAL **ENGELS**

Naar aanleiding van de voorstellingen van 'Inferno, Purgatorio, Paradiso' organiseren we een internationaal symposium over Romeo Castellucci's 'La Divina Commedia', met sprekers uit binnen- en buitenland en in aanwezigheid van Romeo Castellucci zelf.

MODERATOR Elke Van Campenhout (a.pass)

11 > 11.20 UUR	INLEIDING door moderator Elke Van Campenhout a.pass
11.20 > 11.50 UUR	THOMAS CROMBEZ Universiteit Antwerpen THE WUNDERKAMMER OF ROMEO CASTELLUCCI about the readability of postdramatic theatre
11.50 > 12.20 UUR	PIERSANDRA DI MATTEO Università di Bologna THE EYE'S LOOK AND THE GAZE
12.20 > 12.50 UUR	ENRICO PITOZZI Università di Bologna/Université de Québec à Montréal UQAM READING OF HIS WRITTEN CONTRIBUTION The mineral Amazement: everything is open, again
 13 > 14 UUR	LUNCHPAUZE er zijn broodjes te verkrijgen
14 > 14.30 UUR	NICK RIDOUT Queen Mary University London PERFORMANCE, REPETITION AND DEATH
14.30 > 15 UUR	JOE KELLEHER Roehampton University, School of Arts London YOU READ YOU BELIEVE writing, image and theatrical doubt in Castellucci's Divine Comedy
 15 > 15.15 UUR	PAUZE
15.15 > 15.45 UUR	ANNALISA SACCHI Queen Mary University London INFERNO the stage as archive and Machina memorialis
15.45 > 16.15 UUR	SCOTT GIBBONS composer THE MAKING OF MUSIC FOR CASTELLUCCI'S DIVINE COMEDY
16.15 > 17 UUR	GESPREK met Romeo Castellucci spreektaal Italiaans en Frans/Engelse vertaling + vragen van het publiek

MET DE STEUN VAN Europese Unie **ISM.** a.pass

2008-2009 architectuur theater dans muziek

deSingel

Desguinlei 25 / B-2018 Antwerpen
ma → vr 10 → 19 uur / za 16 → 19 uur

www.desingel.be
tickets@desingel.be
T +32 (0)3 248 28 28
F +32 (0)3 248 28 00

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van

STAD ANTWERPEN

Haven van
Antwerpen

dS De
Standaard

Klara
Knack
weekend
focus

hoofdsponsor

mediasponsors